Ісус і жінки

Бен Вітерінгтон III (Ben Witherington III) · німецький переклад: Hans-Jörg Ronsdorf · травень 2021 р. · перероблено в жовтні 2026 р.

Останнім часом кажуть, що Ісус був «радикальним феміністом». Нібито Він свідомо підточував традиційну патріархальну рамку, яка так очевидно була частиною старозавітної культури й релігії. Його власне вчення і Його спосіб життя були нібито такими, що, як стверджують багато хто, з Його світоглядом узгоджується лише ***егалітарний погляд*** на стосунки між чоловіком і дружиною і погляд на ролі чоловіків і жінок як учнів, що мають рівні права. Такий спосіб аналізувати Ісусові погляди на жінок дедалі більше утверджується і серед науковців, і серед мирян як «правильне» тлумачення відповідного матеріалу чотирьох Євангелій. ***Можливо, все ж варто запитати, чи не є це ще однією спробою змоделювати Ісуса та Його погляди за образом наших власних сучасних турбот про місце жінок у християнській спільноті.***

Так часто ми приходимо до біблійного тексту з певним порядком денним (наперед ухваленим рішенням чи упередженням), і не дивно, що ми часто знаходимо те, що шукаємо! Ми використовуємо докази так, що вони почасти прояснюють істину, а почасти затемнюють її. А потім наші передумови щодо тексту й наш спосіб поводитися з текстом часто диктують, які результати ми пожнемо. Методологія, як сказав колись Роберт Фанк (Robert Funk), — це не нейтральна сітка. Вона ловить те, що має зловити.

Щодо питання про жінок у служінні Ісуса є лише один спосіб не вчитувати в текст власний порядок денний: ретельне, всебічне, історичне вивчення відповідного матеріалу. Ми не повинні вдавати, що знаємо, що текст означає для нас, доки не дослідили, що він означав для свого автора і своїх слухачів у первісному історичному середовищі. Цілком ясно, що текст не може сьогодні означати щось таке, що суперечить тому, що автор хотів сказати тоді. Маючи це на увазі, погляньмо на частину відповідного матеріалу — я можу коротко викласти лише частину того, що є в моїй монографії «Women in the Ministry of Jesus» (Cambridge: Cambridge University Press, 1984).

Скопці ради Божого Царства

Ісус прийшов, щоб проголосити Царство Боже — подію, яка мала наслідки й для жінок, але Він не відповідав прямо на питання, яке місце належить жінкам у цьому Царстві — у Його спільноті віруючих. Проте наслідки захопливі. Візьміть, наприклад, уривок з Матвія 19:10-12, де Ісус проголошує, що в Його Царстві є місце й для неодружених.

> *[Матвія 19:10-12, переклад з німецької Біблії Elberfelder] «Кажуть Йому Його учні: Якщо така справа чоловіка з жінкою, то не варто одружуватися. А Він сказав їм: Не всі вміщають це слово, а лише ті, кому дано; бо є скопці, які такими народилися з утроби матері; і є скопці, яких оскопили люди; і є скопці, які самі себе оскопили ради Царства Небесного. Хто може вмістити, нехай вмістить.»*

На перший погляд це не здається дуже радикальною ідеєю, доки ми не побачимо її в історичному контексті. Юдейські вчителі за часів Ісуса вірили, що Буття 1:28 наказує всім фізично здоровим людям одружуватися й мати потомство. ***Добровільно залишатися неодруженим не було законним вибором.*** Насправді рабини часто вважали скопців (євнухів) образою для Бога. На про-

тивагу цьому Ісус навчав, що залишатися неодруженим ради Божого Царства — законно. Цей текст міг бути Ісусовим обґрунтуванням того, чому Він Сам залишився неодруженим. Це вчення глибоко вплинуло на жінок у служінні Ісуса. ***Воно означало, що в цьому житті вони мали змогу бути кимось іншим, ніж дружиною чи матір'ю.*** Отже, тут ми бачимо радикальний відхід від юдаїзму, бо в юдаїзмі казали, що місце жінки — виключно вдома. Вона не мала змоги бути ученицею відомого рабина чи здобути освіту, щоб провадити богослужіння в синагозі, не кажучи вже про те, щоб служити священницею в храмі.

Марта й Марія

З Луки 10:38-42 ми дізнаємося, що Ісус думав про такі юдейські погляди.

> *[Луки 10:38-42, переклад з німецької Біблії Elberfelder] «Коли ж вони йшли далі, Він увійшов до одного села; а одна жінка, на ім'я Марта, прийняла Його у свій дім. І в неї була сестра, що звалася Марія, яка також сіла біля ніг Ісуса і слухала Його слово. А Марта дуже клопоталася численним служінням; вона ж підійшла й сказала: Господи, чи Тобі байдуже, що моя сестра залишила мене саму служити? Скажи ж їй, щоб допомогла мені. А Ісус відповів і сказав їй: Марто, Марто! Ти турбуєшся й непокоїшся про багато речей; а потрібне одне. Бо Марія вибрала добру частку, яка не буде від неї відібрана.»*

Тут ми зовсім ясно бачимо історію протиставлень. Марта виконує роль традиційної юдейської господині, а Марія уособлює уважну ученицю. Вислів «сидіти біля ніг» (10:39) часто вживається як усталений термін, що означає «бути чиїмось учнем», і, мабуть, тут він має саме це значення. Коли Марта сердиться, що Марія не допомагає їй на кухні, і навіть дорікає Ісусові, що Він нічого з цим не робить, історія робить досить несподіваний поворот. Ісус не відсилає Марію до «комітету з гостинності», а натомість показує, що Марія вибрала добру частку, яка не буде від неї відібрана. ***Вона має право, ба навіть вищий обов'язок, бути Ісусовою ученицею, а не Його господинею.*** Це узгоджується з Ісусовим ученням в інших місцях, що ніщо не має вищого пріоритету, ніж узяти свій хрест і йти за Ісусом. Але застосування цього до жінок у юдейських колах вважалося б рішуче неприйнятним.

Учениці

З Луки 8:1-3 ми знаємо, що жінки були серед мандрівного супроводу Ісуса, — факт, який сам по собі вважали скандальним, бо вони, мабуть, не були дружинами Його учнів.

> *[Луки 8:1-3, переклад з німецької Біблії Elberfelder] «І сталося після того, що Він проходив місто за містом і село за селом, проповідуючи й звіщаючи Царство Боже. І Дванадцятеро були з Ним, а також деякі жінки, що були зцілені від злих духів і хвороб: Марія, що звалася Магдалиною, з якої вийшло сім демонів, і Іванна, дружина Худзи, управителя Ірода, і Сусанна, і багато інших жінок, які служили Йому своїм майном.»*

Імовірно, Ісуса насмішкувато називали «другом грішників» саме тому, що Він давав жінкам та іншим позбавленим прав групам вільний і рівний доступ до Своєї спільноти. У Луки 8:1-3 ми також помічаємо, що ці жінки, вочевидь, виконували в спільноті ті функції, які пізніше перебрали диякони й жінки-диякони, — вони дбали про матеріальні потреби й добробут спільноти.

Тілесна й духовна родина

Значення Ісусового вчення про родину віри порівняно з тілесною родиною важко переоцінити. З таких текстів, як Марка 3:31-35 і паралельні місця, ясно випливає, що Ісус уважав підставою для права на місце в Його спільноті віру, а не походження.

> *[Марка 3:31-35, переклад з німецької Біблії Elberfelder] «І приходять Його мати і Його брати; і, стоячи надворі, послали до Нього й кликали Його. А довкола Нього сиділо багато народу; і кажуть Йому: Ось Твоя мати і Твої брати надворі шукають Тебе. І Він відповів їм і каже: Хто Моя мати і Мої брати? І Він оглянув тих, що сиділи колом довкола Нього, і каже: Ось Моя мати і Мої брати; бо хто виконує волю Божу, той Мені брат, і сестра, і мати.»*

Справді, Марка 3:21 і далі (пор. Івана 7:5) показує, що тілесні зв'язки з Ісусом могли навіть ставати каменем спотикання для розуміння Його. Крім того, такі тексти, як Марка 10:29-30, Луки 12:49-53 і паралельні місця, а також Луки 9:57-62, ясно показують, що для Ісуса основною одиницею стосунків у Царстві Божому слід уважати родину віри, а не тілесну родину. Звісно, якщо тілесна родина (як Марія, Марта й Лазар) була християнською, то тілесна родина й родина віри могли стояти разом. Але якщо тілесна родина була розділена через вірність Ісусові й хотіла не служити тілу віруючих, а розділяти його, то перевагу мусить мати родина віри. Марка 3:31-35 означає ні більше ні менше, як те, що брати й сестри у вірі — це первинна родина, якій людина насамперед мусить зберігати вірність. Якщо виникала ситуація «або — або», було ясно, кому належала Ісусова вірність і якої вірності Він чекав від Своїх учнів. Таке ставлення меншою мірою трапляється і в рабинів та їхніх учнів: іноді стверджували, що учень передусім винен вірність своєму вчителеві, «який привів його у світ прийдешній», а вже потім своїм батькам, «які привели його у світ». Але Ісус застосував цей принцип радикальніше й ґрунтовніше (пор. Луки 11:27-28; 12:49-53). Церква ще не засвоїла всього, що це означає для наших стосунків у Христі.

Самарянка біля криниці

Мимохідний доказ того, як Ісус оцінював свідчення жінки про Нього, знаходимо в Івана 4. Історія жінки біля криниці надто відома, щоб її переказувати, але кілька речей у цій історії вказують на Ісусове ставлення до жінок. По-перше, юдейські вчителі наполягали, щоб юдейські чоловіки в публічних місцях мало або взагалі не розмовляли з жінками, особливо з чужими жінками. Тим більше це стосувалося жінок «з поганою славою» чи «чужого походження». Самарянок рабини вважали «нечистими через кровотечу від утроби матері», тобто завжди нечистими, недоторканними, відкинутими. Тому, на думку учнів, Ісусові не було про що говорити з цією жінкою біля криниці. Але Ісус не лише розмовляє з нею, а й відмовляється поводитися з нею як з нечистою і залучає її до однієї з найважливіших богословських розмов у всьому четвертому Євангелії. ***Це вказує на те, що навіть така жінка, як вона, була гідною одержувачкою богословського знання і справді гідною кандидаткою на учнівство.*** По-друге, четвертий євангелист підкреслює, що поки Ісусові учні-чоловіки були зайняті пошуком їжі, яка не насичує, ***ця жінка пішла до інших, щоб звістити вістку. Ця вістка спонукала багатьох прийти до Ісуса, щоб почути про їжу, яка дає вічне життя*** (4:39). Цілком можливо, що притча в 4:37-38 має показати, що ця жінка — одна з тих, хто сіє чи жне. Тоді четвертий євангелист бачить самарянку як ту, що правильно втілює роль учня, — на сором Дванадцятьом. Подібного характеру, хоч і виразніше, є доручення

Ісуса Марії Магдалині бути «апостолкою апостолів», оскільки вона була першою свідкою воскресіння (Івана 20:17-18).

Ісус і закони про чистоту

Також особливо важливо, що Ісус мовчки не вважає старозавітні закони про чисте й нечисте обов'язковими для Себе та Своїх учнів. Так, Він не вважає осквернênням доторк до мертвого тіла (Луки 7:15), доторк грішної жінки (Луки 7:36 і далі) чи жінки, що мала кровотечу (Марка 5:27 і далі). Насправді Марка 7:1 і далі прямо каже, що Ісус оголосив усю їжу чистою (7:19б), і саме на підставі принципу, що людину може осквернити лише те, що виходить з неї, а не те, що входить у неї чи торкається її (7:15).

Панувати чи служити

Ще один текст, що стосується жінок — як у їхніх стосунках із тілесною родиною, так і з родиною віри, — це Луки 22:24-30. Тут Ісус визначає, який провід чи яке керівництво Дванадцятеро мають здійснювати серед Його учнів. Він заявляє, що вони не повинні бути як погани, що панують над людьми, а мають іти за прикладом Ісуса і бути слугами всіх. ***Очевидно, бути головою для Ісуса означає бути першим слугою — це вимагає більше відповідальності, а не більше привілеїв.*** Це не означає, що вони не мають чи не можуть здійснювати влади, щоб навчати, проповідувати, зціляти. ***Але це означає, що традиційну патріархальну модель керівництва в Царстві Божому треба реформувати. Те, що Ісус вибрав і уповноважив дванадцятьох чоловіків як до, так і після Свого воскресіння, ясно показує, що Ісусові йшлося про новий лад, а не про відкидання традиційного поняття керівництва.*** Хоч би що це поняття тепер означало в Царстві Божому, євангелисти, очевидно, не розуміли його так, ніби жінки не можуть звіщати Добру Новину (Івана 20:17-18) чи навіть навчати важливих членів церкви-чоловіків (Дії 18:24-26).

Ісус і розлучення

Те, що ми сказали досі в цьому обговоренні, — лише один бік історії. ***Другий бік розповідає про Ісусове прагнення зміцнити традиційну структуру тілесної родини і зробити її справедливішою для жінок.*** Ісусове вчення про шлюб, родину й розлучення унаочнює цей факт. ***Наприклад, у Матвія 5:27 і далі Ісус помітно посилює заборону перелюбу. Вона має охоплювати й схильність серця, а не лише вчинки тіла.*** Крім того, у Матвія 19 (пор. Марка 10) Ісус займає дуже суворо позицію щодо розлучення. Справді, багато науковців стверджували б, що Його погляд — «жодного розлучення», хіба що шлюб від початку був незаконним (наприклад, у випадку кровозмішного союзу). Те, що Ісус займав сувору позицію проти розлучення, видно з відповіді учнів у Матвія 19:10. Вони досить добре знали, що деякі рабини казали, ніби розлучатися можна лише через перелюб. Сумнівно, щоб учні так відреагували, якби розуміли Ісуса так, ніби Він просто стає на один бік традиційної юдейської суперечки. І в Євангелії від Марка, і в Євангелії від Луки не названо жодних прийнятних причин для розлучення. Безперечно, перші слухачі, які отримали ці Євангелія, зрозуміли б, що Ісус навчав: «жодного розлучення». Розлучення для Ісуса — це перелюб, так само як і повторний шлюб, бо в Божих очах союз двох, яких Бог поєднав, нерозривний, хіба що, мабуть, через смерть (Матвія 19:9; Марка 10:11-12; Луки 16:18). У Матвія 19:8-9 ***Ісус протиставляє Свою позицію позиції Мойсея***. Мойсей дозволив розлучення через жорстокосердість, але Ісус тепер наполягав, щоб первісний Божий порядок і задум творіння було збережено,

бо Він запроваджує нове творіння. ***Отож, хоч яким складним чи суперечливим було це вчення, загалом воно дало жінкам набагато більше захищеності в їхній ролі дружини.*** Деякі рабини навіть казали, що чоловік може вільно розлучитися й одружитися знову, якщо знайде жінку, вродливішу за свою, або якщо в його теперішньої дружини пригорить сніданок. Не так у спільноті Ісуса. Жінки могли бути певні, що в християнській спільноті жодна така примха не може бути причиною для розлучення. Отже, навіть якщо Матвія 19:9 (5:32) дозволяє розлучення через перелюб (що видається малоймовірним), Ісус значно обмежив свободу чоловіків розлучатися (в юдейській культурі І століття розлучатися могли лише чоловіки).

Івана 7:53–8:11 також ясно показує, що Ісус не терпів подвійних стандартів. Тут постає питання: де ж чоловік-перелюбник, якого так само схопили на гарячому? Очевидно, ці юдейські старійшини в цьому випадку сприймали гріх жінки серйозніше, ніж гріх чоловіка. Ісус не брав участі в такому вибірковому й упередженому правосудді. ***Він не ігнорує гріха жінки, але й не засуджує її. Його справжній осуд падає на систему, яка дискримінує «слабших» членів суспільства.*** Згодом Він критикує книжників, які обдирають безпорадних вдів навіть із того малого майна, яке вони мали (Марка 12:40 і паралельні місця). Ісуса також глибоко зачіпало те, що власні діти під приводом побожності позбавляли прав літніх батьків (Марка 7:9-13). Ми знаємо й те, що діти посідали особливе місце в Ісусовому служінні. Він обстоював їхнє право приходити до Нього, попри опір учнів (Марка 10:13-14). Ісус співчував жінкам, що втратили рідних (Луки 7:11 і далі; Івана 11), мали хворих рідних (Марка 7:24 і далі) чи особливі труднощі (Луки 8:1-3). Його спілкування з ними (Івана 12; Луки 10) і їхня вірність Йому аж до гіркого кінця (навіть більша, ніж у Дванадцятьох) указують на особливі стосунки між Ісусом і тими, з ким деякі учні-чоловіки, можливо, поводилися як з найменшими серед учнів, чиїм словам навіть не можна було вірити (Луки 24:11). ***Усе це вказує на дуже помітне піднесення ролей, які жінки могли виконувати в спільноті Ісуса, порівняно з їхнім обмеженим становищем у юдаїзмі.*** Там їм через щомісячну нечистоту не дозволяли читати Тору в синагозі чи входити до керівної ради.

Наше дослідження Ісусових слів і вчинків приводить нас до висновку, що Ісус відрізнявся від Своїх юдейських сучасників у багатьох, хоч і не в усіх пунктах. Це тим більше варте уваги, коли ми зважимо, що Ісус, наскільки нам відомо, ніколи надовго не покидав свого безпосереднього юдейського оточення і, що ще важливіше, звертав Свою місію саме до Своїх юдейських співвітчизників.

Суворе відкидання розлучення Ісусом образило б практично кожного в Його час. Крім того, Ісусів погляд, що безшлюбність — для тих, кому це дано, — законне, а не ненормальне покликання, суперечив поширеним у різних частинах Римської імперії поглядам на обов'язок чоловіка одружитися й мати потомство, але ніде більше, ніж на Його батьківщині, у Палестині. Вище я показав, що саме це вчення дало жінкам змогу брати на себе в спільноті Ісуса й інші ролі, крім ролі дружини й матері. Те, що Ісус не схвалював різних способів робити з жінок «цапів-відбувайлів», особливо в статевих справах, призвело до Його конфлікту з іншими рабинами, хоча, без сумніву, навіть багато поган уважали, що Ісус, відкидаючи «подвійні стандарти», заходив у рівноправності задалеко. ***Крім того, на відміну від різних юдейських авторів, ми не знаходимо на устах Ісуса жодних негативних зауважень про природу, здібності й релігійний потенціал жінок порівняно з чоловіками.*** Є також підстави вважати, що Ісус оцінював вагу й доказову силу свідчення жінки вище, ніж більшість, а то й усі Його сучасники (пор. Івана 4:27-42). Ісусове вчення про те, що вимоги родини віри мають перевагу над вимогами тілесної родини — і для чоловіків, і для жінок (пор. Марка 3:31-35; 10:29-30), — призводило також до деяких обставин, які і юдеї, і погани вва-

жали б непристойними. Наприклад, який чоловік (юдей чи поганин) охоче дозволив би своїй дружині покинути дім і родину, щоб стати послідовницею мандрівного юдейського проповідника? Проте Луки 8:3, мабуть, показує, що Іванна, дружина Худзи, саме так і вчинила. ***Однак це вчення не привело Ісуса до того, щоб навідріз відкинути традиційну структуру родини чи, як видається, патріархальну рамку, яка тією чи іншою мірою існувала в усіх різних середземноморських культурах того часу.*** Ісусове вчення про корван, про шанування батьків, про розлучення й про дітей ясно показує, що Він не обстоював відкидання традиційної структури родини. Якщо Матвія 5:27-32 та Івана 7:53–8:11 щось і показують, то те, що Ісус підтвердив відповідальність чоловіка й керівників-чоловіків бути моральними взірцями для спільноти. ***Те, що Ісус вибрав дванадцятьох чоловіків як провідників Своєї нової спільноти, також дає підстави припустити, що Він намагався реформувати, а не відкинути патріархальну рамку, в якій працював.***

Певні Ісусові слова й учинки — як-от Його вчення про закони нечистоти, зцілення жінки в суботу і Його готовність публічно розмовляти з чужою жінкою, — хоч і були, очевидно, образливими для Його юдейських співвітчизників, ***поза рідним для Ісуса контекстом, мабуть, не викликали б великого розголосу.*** Так само Ісусове ставлення до права жінки на релігійну освіту й на те, щоб бути ученицею релігійного провідника, хоч і було, без сумніву, шокуючим для юдеїв, не видалося б радикальним багатьом римлянам чи грекам того часу.

Ісусові погляди на жінок та їхні ролі не вписуються в жодну з категорій Його часу. Він не був ні кумранітом, ні традиційним рабином у цих питаннях, хоч і мав дещо спільне з обома групами. Те, що Він ставив перед Своїми учнями жінок — і в вигаданих, і в справжніх історіях — як взірці віри, не є чимось нечуваним у рабинській літературі; так само і Його вчення про шанування батьків. Його заклик до чоловіків і жінок радикально віддатися Богові з огляду на прихід Царства Божого має певну схожість із вченням Івана Хрестителя та кумранської спільноти. Але загалом, і особливо щодо Його юдейського контексту, ***Ісус видається унікальним, а часом і радикальним реформатором поглядів на жінок та їхні ролі, звичних у Його народі. Крім того, видається, що за нове й відкритіше ставлення до жінок ще треба було обстоювати, коли євангелисти писали свої Євангелія.*** Можливо, саме тому третій і четвертий євангелисти намагаються представити різних жінок як релігійні взірці для своїх слухачів. ***Як же тоді ці нові погляди на жінок та їхні ролі вплинули на жінок, що належали до спільноти Ісуса? Що спільнота Ісуса пропонувала жінкам щодо статусу й ролей порівняно з тим, що їм пропонував юдаїзм?***

Насамперед не лише в Євангеліях, а й у книзі Дії та в посланнях (наприклад, Римлян 16) ясно видно, що вплив християнської вістки на жінок був значним. Імовірно, Ісусове вчення приваблювало жінок почасти через нові ролі й рівний статус, які їм надавали в християнській спільноті. У Греції та Римі було багато культів, які були призначені лише для чоловіків або щонайбільше дуже обмежено допускали жінок до участі. Крім того, легко зрозуміти, чому жінки, які стояли на краю синагогальної спільноти, ставали наверненими християнками. Юдаїзм пропонував прозеліткам щонайбільше обмежене місце, бо вони стикалися з рабинськими обмеженнями, що звужували їхню участь у релігійних обрядах. Тоді як жінки не враховувалися до мінімального числа (міньяну), потрібного для заснування синагоги, і не могли отримати юдейського знаку завіту, у християнській церкві таких обмежень не було. ***Необхідне й достатнє пояснення того, чому християнство в цих питаннях відрізнялося від своєї релігійної матері, юдаїзму, полягає в тому, що Ісус порвав і з біблійними, і з рабинськими традиціями, які обмежували роль жінки в релігійній практиці, і що Він відкидав спроби применшити цінність жінки чи її свідчення.*** Отже,

спільнота Ісуса і до, і після Пасхи надавала жінкам разом із чоловіками (а не окремо від чоловіків, як у деяких поганських культах) рівне право повною мірою брати участь у родині віри. Це було право, якого жінки не мали ні в тогочасному юдаїзмі, ні в багатьох поганських культах. Ісусове вчення про пріоритети учнівства, Його готовність приймати жінок як Своїх учениць і супутниць у дорозі (пор. Луки 8:1-3; 10:38-42) і Його вчення про скопців і про те, що оскверняє людину, фактично проклали шлях до того, щоб жінки могли відігравати важливу роль у Його спільноті. Кожен міг повірити в Ісуса й піти за Ним — Він не наполягав ні на яких інших умовах для входу в Його родину віри.

Щодо ролей, які жінки могли виконувати й справді виконували в церкві Ісуса, то насамперед Лука показує нам, що жінки брали на себе багато різних завдань, особливо в церкві після Пасхи. Третій євангелист дає вказівки (пор. Луки 8:3; Дії 9:36-42), що жінки досить часто просто знову брали на себе свої традиційні ролі гостинності чи матеріальної підтримки, хоч тепер і на службі церкві Ісуса. Такі ролі були прийнятними, доки не заважали жінці вибрати «одне, що потрібне» (Луки 10:38-42) чи дізнатися про нього більше.

Хоча вчення й спільноту Ісуса поганські жінки, можливо, приймали легше й природніше, ніж юдейські, юдейським жінкам вони пропонували більше щодо статусу й ролей, ніж поганським. Для юдейської жінки можливість бути ученицею великого вчителя, мандрівною послідовницею Ісуса, залишатися неодруженою «ради Царства Божого» чи навіть бути вчителькою віри для інших людей, а не лише для дітей, — усе це були можливості, яких не існувало до її входу в спільноту Ісуса. Проте християнська віра й спільнота чимало пропонували й жінкам з поган. Окрім згаданих вище завдань, були ще інші пропозиції, дуже привабливі і для поганських, і для юдейських жінок: визволення від гріха, новий початок із новим розумінням себе й новою метою та активна участь у спільноті, чий Учитель спрямовував Свою місію особливо до пригноблених. ***Цей новий статус і ці нові ролі, деякі з яких раніше були цим жінкам недоступні, — це чинники, що пояснюють наплив жінок до спільноти Ісуса.***

Ще один мотив, який виступає в Євангеліях, — це зображення жінок як надійних свідків істини про Ісуса (наприклад, Івана 4), а особливо про Його смерть, поховання, порожній гроб і Його з'явлення як Воскреслого. Хоч це, можливо, і було питанням необхідності, показово, що вирішальна частина християнської керигми спирається на свідчення Ісусових учениць. ***Заслуга євангелистів у тому, що вони не намагаються прикрасити цей факт. Навпаки: перший євангелист, Лука, четвертий євангелист і, мабуть, Марко по-різному підкреслюють його.*** Особливо варто згадати, як Лука показує достовірність свідчення Ісусових учениць, показуючи, що його підтвердив апостол Петро (пор. Луки 24:1-10, 12). Варто уваги й те, що четвертий євангелист певною мірою представляє Марту з її визнанням як взірець для своїх слухачів (пор. Івана 11:27; 20:31). Крім того, розповіді про воскресіння, як і інші частини Євангелій, схильні засвідчувати вплив Ісусового ставлення до жінок на християнську спільноту, бо жінки в цих розповідях, як і деінде, виступають як свідки й учасниці цієї спільноти.

Підсумок

Немає ні часу, ні місця, щоб і далі досліджувати цей матеріал. Досить сказати, що Ісус у Своєму служінні робив одночасно дві речі, які разюче вплинули на жінок. З одного боку, Він дав жінкам змогу посісти важливе місце й статус у Своїх словах, учинках і служінні, водночас борючись з упередженнями й подвійними стандартами. Наслідком цього було те, що насамперед юдейські

жінки отримали нові релігійні права й функції в родині віри. З другого боку, Він ужив заходів, які зміцнили традиційні ролі жінок у родині. Тому нову дихотомію — Ісус або як «феміністка», або як «традиціоналіст» — слід відкинути. ***Жодне з цих двох понять і жодна з цих двох крайнощів не описує належно стосунків Ісуса з жінками.*** Як і в багатьох інших сферах, служіння Ісуса жінкам і разом із жінками не піддається простій класифікації. Нам сьогодні добре було б намагатися зберегти здорову рівновагу, яку проголосив Ісус і продовжив Павло. Якщо церква ігнорує або нове, що почав Ісус, або старе, що Він підтвердив, вона ризикує або ще більше роздробити тілесну родину, або згасити Духа, що діє в житті Божих жінок.

Хай Бог уберігає нас від обох цих небезпек.

Публікується з люб’язного дозволу Бена Вітерінгтона III (Ben Witherington III).

Англійський оригінал: Ben Witherington III, «Women in the Ministry of Jesus», Ashland Theological Journal 17 (1984), с. 22–30.

Виділення зроблено німецьким перекладачем.